

4. za razmatranje lika i funkcije Nacionalnih Centara također posredstvom sastanaka različitih kontinenata i različitih jezičnih skupina.

Zaključna riječ Kardinala Garrone-a

Ovo su dakle zaključci koji, čini se, proizlaze iz vaših radova. Želim reći koliko me je njihova ozbiljnost zadivila; želim da ne mali trud koji je putovanje od mnogih iziskivalo i naporni rad svih kroz ova tri dana doprinesu prosvijetljenju svih onih koji vam trebaju pomagati.

Da, problem je težak i zaslužuje taj napor.

Prvotna moja želja jest da se taj vaš rad nadoveže na onaj Biskupskih konferencija. Konferencije su naime bile pozvane sa strane plenarnog skupa naše Kongregacije u listopadu prošle godine da svaka nacija sastavi plan rada, konkretan i ostvariv u kojem bi ova naša Kongregacija bila upućena, koji bi ujedno služio kao baza za sastanke na kojima bi se ovdje, za cijeli svijet, razmotrila situacija i napredak, izmijenila iskustva i rezultati.

Kongregacija pridaje ovom projektu veliku važnost: ona drži da je taj napor nepropustiv i na njemu temelji stvarnu nadu.

Ta nada, kojom su bili prožeti vaši radovi, ima svoj izvor u vjeri, a Bog je onaj kome u konačnici izručujemo naša djela da ne ostanu bez ploda.

PROGRAM DJELA ZA ZVANJA 1972.

usvojen na sjednici Vijeća za sjemeništa, 24. I 1972.

Središnja akcija bit će povezana sa **Svjetskim molitvenim danom zvanja**, tj. ove godine s Četvrtom vazmenom nedjeljom — 23. travnja 1972. — Nedjeljom Dobrog Pastira.

Nije nužno da se svagdje organizacija djela za zvanja ograniči na taj dan, daleko je poželjnije da obuhvati veće razdoblje vremena, koje će moći imati središnju proslavu i u neki drugi pogodniji dan (ili tjedan: negdje npr. od nedjelje 23. travnja do prvomajskih praznika 30. travnja — 2. svibnja 1972.). O konkretnim modalitetima odlučit će nadležni crkveni poglavari u pojedinim krajevima ili zajednicama.

Svako programiranje treba da vodi računa i o općim (općecrkvenim, općenacionalnim) i osobito o krajevnim (biskupijskim) okolnostima crkvenoga života i djelovanja. Budući da krajevne prilike često presudno utječu na nicanje i razvitak duhovnih zvanja, radi uspješnosti programa od bitne je važnosti uočiti realno stanje u pojedinoj mjesnoj crkvi (biskupiji, provinciji, dekanatu, župskoj zajednici), pretpostavljajući sve što jest, i pozitivno i negativno, bez uljepšavanja i predimenzioniranja problema.

Što slijedi predloženo je kao načelno usmjerenje i orijentacija svima, a svaka zajednica-ustanova (biskupija, dekanat, provincija, župa, sjemenište, samostan i sl.) treba da odredi konkretnu primjenu i izvedbu.

Konkretni prijedlozi

1. Prigodno pastirsko pismo, koje bi biskup (ili redovnički poglavar) mogao uputiti pastoralnim radnicima i vjernicima za Korizmu 1972. U njem bi ponajprije trebalo što primarnije, realnije i pobudnije prikazati s m i s a o rada za zvanja u sadašnjem vremenu i prilikama te pozvati sve kojima je do Božje stvari stalo da se dadu na p o s a o.

2. Molitve za zvanja. Kroz svu 1972. godinu valjalo bi podržavati duh molitve za duhovna zvanja:

- a) preporučujući je: obiteljima, roditeljima, djeci, prvopričesnicima, osobito ministrantima, mladeži i bolesnicima,
- b) iskorištavajući nagovore, razne pobožnosti, službe riječi — bilo prije Dana za zvanja, radi pripremanja raspoloženja, bilo poslije, radi održavanja odjeka i pozitivnih plodova — npr. u Korizmi, Velikom tjednu, napose na Veliki četvrtak, tijekom Uskršnjeg vremena, u mjesecu svibnju i listopadu, i sl.
- c) pokrećući povremene inicijative, osobito sa skupinama mladih: npr. duhovne obnove, duhovne vježbe, misije, hodočašća, izlete (s posjetom kojom sjemeništu ili samostanu). Slične inicijative trebalo bi da se upriliče i za mlade obitelji, u vidu buđenja želje da iz njihova krila nikne koje zvanje (osobito u gradovima).

3. Pastirski pohod. Gdje je predviđen pastirski pohod župa, dobro ga je najaviti i pripomenuti kako će se tom prigodom vizitator zanimati za kretanja u vezi s duhovnim

zvanjima u župi (možda upriličujući koji susret, razgovor, diskusiju s mladeži ili mlađim obiteljima).

4. Za sam **Dan zvanja** dobro bi bilo prirediti:

Vanjski prigodni program (priredbu, nastup svećeničkih ili redovničkih kandidata, susret mladeži, hodočašće, izlet),

Liturgijsko-molitveni program:

Uoči Dana zvanja održati niz službi riječi (kao trodnevnicu ili deveticu) obrađujući npr. »p o z i v« u Bibliji (poziv Abrahama, Mojsije, Samuela, Davida, Izaije, Jeremije, Marije, Apostola, Pavla), u obliku nagovora, homilije ili kateheze (za što se nadamo da ćemo svima moći dostaviti nešto građe na raspolaganje!),

Na sam dan zvanja upriličiti svečaniju euharistijsku službu (koju bi ponegdje mogao predvoditi mjesni biskup ili koji sjemenišni poglavar) s prigodom homilijom, vjerničkom molitvom, prikazati povorkom darova, pjevanjem. — Pod večer bi bilo poželjno prirediti duhovno-zabavni program (igrokaz, pjesme, prikazivanje filma).

5. Čitavu aktivnost treba pratiti i vjerski tisak.

Vijeće za sjemeništa predložit će Katilockom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu da slijedi **Pedagoški tečaj** u srpnju 1972. posveti proučavanju teme »Pastoral zvanja«, pod raznim vidovima, npr. Zvanja u općoj pastvi Crkve, Biskup — predvoditelj brige za zvanja, Ulogu obitelji u pastvi zvanja, Analiza poratnog pastoral zvanja kod nas, i sl.

Veoma bi dobro bilo da Ordinariji preporučé svojim pastoralnim radnicima da sudjeluju u radu spomenutog Pedagoškog tečaja (ne prepuštajući ga isključivo zanimanju tzv. odgojitelja po sjemeništima).

ZNAČAJKE KONSTITUCIJE DEI VERBUM

Božju objavu ne smijemo promatrati kao neki nepomični temelj već dovršene zgrade nego kao podzemnu bujicu što mrmori pod koracima Božjega naroda u svijetu.

John-Henry Walgrave

Kao što na području znanosti općenito, tako to isto biva na proučavanju Božje objave. Tek nakon velikog napora u proučavanju religije uopće, bilo je omogućeno spoznati važ-

nost Božje objave. To ne znači, da Crkva nije imala već prije pojam o objavi. I Vatikanskom saboru bila je svrha dokazati da je nadnaravna objava moguća, da mi nju možemo prepoznati i da je ona na neki način potrebna ljudskom rodu. Kad se to ustanovilo, trebalo je pokazati vjerodostojnost katoličke vjere kao religije koju je Bog objavio.

Međutim sama objava, njezina narav i proces, kako se ona odvija, nisu bili predmet tadašnjeg raspravljanja. Sistematski studij uslijedio je tek onda, kad je u novije vrijeme juriš na kršćansko vjerovanje i na sam pojam nadnaravnog učinio jasnim, da značenje objave treba skroz naskroz preispitati.

Objava je od temeljnog značenja za kršćanski život, budući da je ona čin kojim se taj život započinje, kojim se podržava i neprekidno obnavlja. Odatle je razumljiv srdačan doček na koji je naišla konstitucija Dei Verbum od strane nekatolika. Tu se nije razračunavalo s protivnicima i s njihovim zabudama. U apolegetskoj naime samoodbrani često izbiju na površinu jednostranosti. Konstitucija Dei Verbum ima, na protiv, crte integriranja.

1. Integracija u poimanju objave

Što je objava? Objava je Bog koji se čovjeku daje upoznati. Ova postavka neposredno skreće pažnju na Božje djelovanje kojim on sebe saopćava ljudima, odnosno saopćava poruku spasenja. Ovim se ispravlja jednostrano isticanje same poruke, koje je moglo biti povodom da se saopćeni sadržaj odvoji od onoga koji ga je saopćio. U pojmu objave gledalo se ponajviše na istine, što ih je Bog objavio čovjeku. To je tokom vremena postalo često pogubljenim. U kojem smislu? U tom smislu, što je nemoguće shvatiti pravo značenje i sadržaj objave, odnosno poruke spasenja odvojeno od aktualnog historijskog procesa što ga je Bog odabrao dok je tu poruku saopćavao. Ono, naime, što je najvažnije u Božjoj objavi, nije samo nauka, pa ni nauka o Bogu, nego sam Bog, koji putem objave ulazi u ljudsku povijest, koji se susreće s čovjekom kao živi, djelatni Bog, koji želi s njim doći u osobni dodir.

U objavi Bog ne pruža čovjeku knjigu na čitanje. I u tom slučaju, doduše, mogao bi čovjek primiti spoznaju o Bogu, no ona bi bila bez života, beskrvna, neosobna i apstraktna. Čineći, međutim, zahvat u događaje ljudskog života Bog u čovje-

kovu svijest utiskuje jaki i nezaboravni utisak o samom sebi. On se objavljuje kao Bog povijesti, on upravlja beskrajnom moći tokom događaja kako u životu pojedinaca tako i u životu naroda. Isti taj Bog pokazuje vlast nad prirodom. Njegov je zahvat često puta čudesan. Bog pokazuje apsolutno gospodarstvo nad zakonima kojima se ravna svemir. On djeluje kroz silna čudesa u korist svoga izabranog naroda. Onaj koji je stvorio svemir kadar je ravnati i upravljati na suvereni način.

U jednostavnom poimanju objave krije se pogibao da se izgubi s vida dodir s Bogom koji se čovjeku saopćava. Pogibao se naime krije u tome, što postoji mogućnost da se, tako reći, Bogu iz ruke istrgnu njegove vlastite postavke, koje se brzo sprema u depositum fidei. Dok se predaju dalje naraštajima, te se iste postavke mogu istrgnuti iz samog procesa Božjeg saopćavanja, jer navodno nemaju ništa zajedničko s Bogom Objaviteljem. Proces usvajanja ne stoji u vezi s Bogom, koji se saopćio. Čovjek poseže za onim što je saopćeno bez obzira na to tko je taj koji je poruku spasenja saopćio.

Stoga se teologiji predbacivalo da se udaljila od duhovnosti i religioznosti. U najmanju ruku da ona k njima ne vodi. Tome je kriv lažni objektivizam: ljubomorno se čuvala poruka bez obzira da li je čovjek na nju davao odgovor. U vezi s tim izrazio se evangelički teolog Uhsadel u novije doba ovako: »Teologija, koja se emancipirala od duhovnog života, je slijepa.«

U ovom području konstitucija Dei Verbum učinila je značajnu integraciju. Bog, naime, u svojoj objavi ne objavljuje toliko nešto ili neke stvari koliko samoga sebe. Isto je tako s ljudima. Mi ne prihvaćamo rado nekoga za prijatelja, ako ne prihvaćamo za istinu i ono što on govori. Zato u Dei Verbum čitamo: »U svojoj dobroti i mudrosti odlučio je Bog da objavi Sebe i da saopći Otajstvo svoje volje (usp. Ef 1, 9) kojim ljudi po Kristu, Riječi koja je postala tijelo, u Duhu Svetom imaju pristup k Ocu i postaju zajedničari božanske naravi (usp. Ef 2, 18; 2 Pt 1, 4)« (br. 2). Nadalje se veli: da Bog zapodijeva razgovor s ljudima kao s prijateljima, da on s njima saobraća kako bi ih na koncu pozvao i primio k sebi u svoje božansko društvo. Nije govor toliko o tome, što je Bog u sebi koliko o tom kakav je on u odnosu prema čovjeku i kako on djeluje.

Na taj način bio je upućen poziv teologiji, koja ipak mora biti znanost vjere, ne samo u tom smislu što ona svoje principe uzimlje iz datosti vjere a zatim dalje razrađuje čisto znanstvenom metodom, nego u tom smislu da ona sama bude kvalificirano dovršenje te vjere. I teologiji mora biti vlastiti cilj voditi prijateljski razgovor s Bogom i trajno produbljivati objavljene sadržaje. U tom se radu mnogo puta osjeća nesigurnost. Treba mnogo i strpljivo raditi dok se dođe do konačnog formuliranja istine. Uostalom tako biva i kod ljudi. Među ljudima razgovor živne posebno onda, ako oslovljeni čovjek ne shvati odjednom ono što misli onaj koji s njim razgovara. On će se k njemu s pitanjem ponovno vratiti i izložiti mu svoje neshvaćanje. Važno je tu što ovaj nastoji da shvati.

Tokom vremena često se isticalo da na bit objave spada samo Božje saopćavanje riječju. U tom bi se navodno sastojala sva objava. Taj Božji govor shvaćali su intelektualistički. Nisu uzimali u obzir također drugu važnu komponentu — Božje djelovanje. Doduše, teologija nije poricala ulogu izravnih Božjih zahvata, npr. putem čudeša. No dok je ona iznosila primjere čudeša, pri tom je više gledala na njih kao na legitimaciju Božjega poslanika, npr. Sina Božjega, apostola ili proroka. Dei Verbum jasno ističe, da se Božja objava zbiva riječju i činom: »Taj brižljivi raspoređaj objave ostvaruje se zahvatima i riječima, iznutra među sobom povezanim, tako da djela koja je Bog u povijesti spasenja izveo pokazuju i potkrijepljuju nauku i stvari što ih riječi označuju, a riječima se proglašuje djela i osvjetljuje misterij u njima sadržan« (br. 2).

Kad ljudi jedan s drugim ljubezno saobraćaju, onda onaj prvi govori s drugim, jer pretpostavlja da je on ljubezan. Bog međutim nije odlučio sebe saopćiti ljudima stoga, što bi oni bili ljubezni i toga dostojni. »Bog je u svojoj dobroti i mudrosti odlučio da objavi Sebe i da saopći Otajstvo svoje volje...« (br. 2). Milosno stvaralački značaj Božje riječi kojom nas Bog oslovljava potvrđuje se time, što je Božja riječ uklopljena u Božje djelovanje. I obratno: Božje djelovanje ili zahvat ostao bi bez njegove riječi bezličan i bezimen. Božja riječ oživljava i oduhovljava Božje djelovanje. Božje djelovanje ima u vidu čovjekovu osobu, ono poziva čovjeka da stupi u društvo i zajedništvo s Bogom.

Ovo integriranje je važno posebno stoga što su ljudi trajno u napasti da Boga depersonaliziraju. U vezi s tim kard.

Newmann se zgodno izražava: »Moramo brižno paziti na to, da smo mi kadri djelovati s obzirom na Boga i Božje stvari kao s obzirom na puki sistem, zakon, ime, religiju, principe, a ne s obzirom na osobu, živu, budnu, prisutnu, spremnu osobu, na moćno Oko i Ruku.« Ovu opomenu u naše vrijeme ponavlja C. S. Lewis. On kaže da se ljudi opiru prijeći od apstraktnog pojma i negativnog božanstva k živom Bogu. Straši ih pojam živoga Boga, koji poteže drugi kraj užeta, koji se možda približava u beskrajnoj žurbi, koji je lovac, kralj, zaručnik.

Cilj objave nije u prvom redu to da saopći nove spoznaje. Zacijelo, u Božjoj objavi ima i novih spoznaja. Bitno je to da se čovjek mora slobodnom odlukom otvoriti Bogu objavitelju, a on to ne može, ako ne zna o čemu se radi. Pravi je cilj objave — prijateljsko drugovanje Boga s ljudima. Bog ljude oslovljava kao prijatelje da bi s njima zapodjeo razgovor (*homines tamquam amicos alloquitur*).

Božje samoobjavljivanje ne zbiva se odjednom. Treba imati u vidu neprekidnu, živu dinamiku u Božjem samoobjavljivanju. Često se gubio iz vida povijesni aspekt objave i njezino eshatološko značenje. Za teologiju je od presudne važnosti ne samo razradivanje spoznaja o Bogu nego također poniranje u samo odvijanje, u proces objave koji čovjeka svakog pojedinog doba pozivlje na živi razgovor s Bogom i potiče da osluškuje ono što on od njega u određenom vremenu traži.

2. Integracija u poimanju vjere

Kad je govor o objavi, s tim je nužno povezan i pojam vjere. Objava je dana za to da je netko prihvati i primi. Objava i vjera se popunjuju. Ova dva pojma nisu se uvijek držali u uskoj međusobnoj vezi. Doduše, govorilo se o istinama koje su sadržane u objavi, no gubila se iz vida veza između čina vjere kod vjernika i između Boga koji se objavljuje. Čin vjere tumačio se kao neki naravni proces intelektualnog pristanka uz objavljeni sadržaj, koji bi se mogao na neki način izvesti i čisto naravnim putem. Milost je tu bila potrebna zato, da ovaj čin koji po sebi može biti izveden i čisto naravnim putem u isto doba bude kao nadnaravno kvalificirani čin spasenja.

Konstitucija *Dei Verbum* i tu pravi integraciju. »Isus Krist, Riječ utjelovljena... dovršuje spasiteljsko djelo koje mu dade Otac, da ga izvede... On objavi daje puninu i dovr-

šava je, te božanskim svjedočanstvom potvrđuje: Bog je s nama da nas iz tame grijeha i smrti oslobodi i na vječni život uskrisi. Kršćanski, dakle, raspoređaj spasenja (ekonomija) kao novi i konačni Savez, nikada neće minuti: nemamo više očekivati nikakvu javnu objavu prije nego se u slavi pojavi naš Gospodin Isus Krist« (br. 4). A ako je Krist »posrednik i punina sve objave« (br. 2) te ako je naša Crkva prožeta njegovim Svetim Duhom, onda iz toga slijedi da se Božja objava zbiva u njegovoj Crkvi uvijek, ovdje i sada.

Kršćansku vjeru čovjek ne može imati sam po sebi. *Ou panton he pistis* — Vjera nije dar poklonjen svima bez razlike. Vjera nije kruna do koje čovjek može segnuti vlastitim rukama (usp. 2 Sol 3, 2). Čovjek može prihvatiti kršćansku vjeru ako i kad se Bog oglasi u njegovoj savjesti. Ono što se u općoj objavi sadržajno i predmetno dogodilo za Božji narod u njegovoj povijesti, prihvaćanjem vjerskih sadržaja aktualizira se u čovjeku. Bog se na neki način čovjeku ponovno saopćava. Vjera se odnosi, istina, na stare sadržaje, ali događaj Božjeg saopćavanja i objavljivanja čovjeku zbiva se ovdje i sada.

Kad čovjek nešto poklanja, on ne može to činiti, a da u isto vrijeme ne očituje, ne objavi i nešto od samoga sebe. Međutim ono što se kod čovjeka zbiva nesavršeno, to se kod Boga događa, kad saopćava sadržaje objave, savršeno. Prije nego li čovjek učini vjerski pristanak, traži *praeambula fidei*, motiva *credibilitatis et credentitatis*. I za jedno i za drugo potrebno je milost. Živi se saopćava živome. Bog se daje osjetiti čovjeku. To je Božji zov a čovjek treba da sa svoje strane daje puni odgovor. Vjera se uklapa u cjelokupni čovjekov stav. Čovjek pristajanjem uz vjerske istine čuva svoju slobodu i svoju razumnost (Rim 16, 26). »Po vjeri čovjek čitava sebe slobodno Bogu izručuje stavljajući na raspolaganje Bogu objavitelju potpuno i odano služenje uma i volje« (br. 5). Prije toga čina potrebna je Božja milost i pomoć Duha Svetoga da ga ne i obrati k Bogu čovjekovo srce. »Ona predusreće i potpomaže... da srce pokrene i k Bogu ga obrati, otvori oči duši i daje svima ugodnost pristanka i vjerovanja istini« (br. 5). Duh Sveti neprekidno usavršava vjeru.

Pristanak uz vjerske istine nije isti kao pristanak uz obične istine. Istina je po sv. Tomi: *adaequatio intellectus ad rem*. U vjerskom pristanku ne radi se o nekoj običnoj stvari ili običnoj istini. Tu se radi o pristanku i prijanjanju uz Boga

objavitelja. Božja riječ nije neka obična riječ o nečemu, nego Božja riječ, upravljena nama izravno — riječ, zov, koji traži cjelovit čovjekov odaziv.

Leon XIII kaže da u Svetom pismu nema nikakvih zabluda, da su knjige Svetog pisma *immunes ab errore*. Sličan izraz nalazio se i u ranijoj shemi na II Vatikanskom Saboru kad se pripremala konstitucija *Dei Verbum: veritatem sine omni errore*. U kasnijoj diskusiji na prijedlog bečkog kardinala Königa k riječi *veritatem* dodana je riječ *salutarem*. Međutim taj je dodatak u sebi krio pogibao da se stanoviti biblijski izričaji smatraju izričajima spasenja pa stoga Bogom nadahnutima i bez zablude kao različiti od drugih izričaja, koji nisu značajni za spasenje pa stoga ne bi bili nadahnuti ni bez zablude. Stoga je izbrisana riječ *salutarem*. Poslije ponovnih raspravljanja odobrena je ova formulacija: »Mora se dosljedno ispovijedati da knjige Pisma, vjerno i bez zablude naučavaju istinu koju htjede Bog da radi našega spasenja bude zapisana u Svetom Pismu« (br. 11). Sveto Pismo je nadahnuta Božja riječ i kao cjelina bez zablude, ali pod posebnim vidom, tj. pod vidom našega spasenja (*veritatem, quam Deus nostrae salutis causa Litteris Sacris consignari voluit*). Te riječi kazuju nešto više nego jednostavni dodatak *salutaris* k riječi *veritas*. Ono što je izraženo u Svetom pismu izraženo je »zbog našega spasenja«. Vjerske istine sadržane u SP usmjerene su na naše spasenje. Među dijelovima Svetoga pisma ne pravi se razlika koji su nadahnuti a koji nisu, koji su bez zablude a koji to nisu; čitavo se naime Sveto pismo gleda pod formalnim objektom odnosa na naše spasenje. Čisto prirodoznanstveni izrazi i povijesni izričaji zadavat će brige i dalje tumačiteljima, dok ih oni budu postupno rješavali.

Istine Svetoga pisma ne gledaju se u njihovoj točnosti u samima sebi, nego u njihovoj usmjerenosti na nas, na naše spasenje, koje nam se poklanja a koje mi treba da spremno prihvatimo kao veliki dar.

3. Integracija u vrednovanju Svetoga pisma

Dugo se naša teologija trudila skoro isključivo oko sakramenata a razmišljanja o Božjoj riječi prepustila je evangeličkoj teologiji. Mi danas zapažamo, da smo time izgubili nešto, što je stara Crkva još posejdovala i mi bismo danas htjeli da više ne budemo bez toga (K. H. Schelkle). U odnosu na proma-

tranje Sv. pisma postojala je pogibao da se s jedne strane prihvati Crkva bez Sv. pisma a s druge Sv. pismo bez Crkve. Prvi način promatranja značio je više pogibao u katoličkom svijetu. Službeno nije Crkva promatrana bez SP. U svim vremenima liturgijski život Crkve nije se mogao ni pomisliti bez SP. Ipak je postojala pogibao da se na temelju naše vjere u Crkvu ne pruži Svetom pismu dolično mjesto. Sasvim je obratno bilo kod Reformatora. Oni su prihvatili SP ali bez Crkve. Danas, u jako obnovljenom zanimanju za SP postoji ta pogibao i kod katolika.

Sabor upućuje na integrirano shvaćanje. U životu Crkve SP je od prijekne potrebe. Ono postoji samo kao knjiga Crkve. »Sveto pismo sadrži riječ Božju i — jer je nadahnuto — zaista i jest riječ Božja« (br. 2). Ovaj se izraz može jednostrano shvatiti u dva pravca. Prvo, pokušati identificirati neposredno SP s Božjim govorom, kako je to bilo s odvijanjem ili kao da Krist neposredno govori. U SP je Božji govor objektiviran i zastrt ljudskom riječju, dakako pod djelovanjem Boga Nadahnitelja, tako da je ono zaista Božja riječ. Jednostrano bi bilo s druge strane reći, da SP sadrži Božju riječ a da ono ipak to uistinu nije. Intenzivnim i nutarnjim djelovanjem Božjim kod nastajanja Sv. pisma kao knjige Crkve Bog je, naime, dao svome govoru neki jezični ovoj, koji se iako na sebi nosi osobinu ljudskih pisaca, ipak može i mora nazvati riječju Božjom.

Ili jasnije: U SP Božja je objaviteljska riječ u Crkvi objektivirana. Ona se tu nalazi upravo institucionalno. Božja je naime riječ u SP postala dijelom institucije Crkve. Dei Verbum stavlja je u najužu vezu s Tijelom Gospodnjim: »Crkva je uvijek častila božanska Pisma kao i samo Gospodinovo Tijelo, budući da — osobito u svetoj liturgiji — ne prestaje uzimati i pružati vjernicima kruh života kako sa stola riječi Božje tako sa stola Tijela Kristova« (br. 21). Da je Euharistija dio institucije Crkve, ne može nitko zanijekati. Tako isto u usporedbi s njom i Sv. pismo se shvaća kao institucionalni dio Crkve.

»Istina po svojoj biti ima nešto zajedničko s »institucijom«, jer ona može postojati samo u »interkomunikaciji«, a interkomunikacija nije nešto samo od pojedinca osnovano privatno, nego uvijek i nešto konkretno društveno-institucionalno« (K. Rahner). Isto vrijedi i za istine sadržane u SP a nalaze se u pokladu Crkve kao u nekoj pohrani. SP se može tumačiti samo u životnoj povezanosti Crkve i njezine vjere.

Pri tome će egzegete i dalje istraživati značenje biblijskih tekstova, no oni će svoj posao obavljati uvijek u živoj zajednici s vjerom Crkve. Ono što biblijski posvjedočeno blago objeva sadrži u svojoj punini i dubini, to Crkva stoljećima otkriva u svom vjerničkom životu. »Zadatak pisanu ili predanu riječ Božju tumačiti povjeren je samo živom crkvenom učiteljstvu: ono to dostojanstvo vrši snagom imena Isusa Krista« (br. 10). Značajne su kod toga riječi: »To učiteljstvo nije iznad riječi Božje, nego riječi Božjoj službi učeći samo ono, što je predano: time što — po božanskom nalogu i uz prisutnost Duha Svetoga — to odano sluša, kao svetinju čuva i vjerno izlaže te iz ovog jednog poklada vjere crpi sve ono što kao Bogom objavljeno predlaže na vjerovanje« (br. 10).

Lessing je negdje kazao: »Nemoguće je da sva istina kršćanstva počiva na biblijskim spisima, čak iako mnogo stvari o njima ovisi. Pretpostavivši da se spisi izgube, kršćanstvo bi svejedno moglo opstojati. Ukratko, unutarnja istina religije obasjava te spise, ali oni ne bi mogli dati unutarnju istinu religije, ako ona to nije. Drugim riječima, kršćanstvo nije istinito stoga, što je ono u Bibliji, nego je ono u Bibliji, jer je ono istinito, i ono se mora dati prihvatiti po samoj svojoj istini. Religija nije istinita, zato što su je evanđelisti i apostoli propovijedali; oni su je propovjedali, jer je ona istinita«.

Sveto pismo treba čitati i tumačiti u vjerničkom životu Crkve. Vjenske izričaje koji se odnose na nas ovdje i sada treba slijediti natrag u njihovoj ukorjenjenosti u Sv. pismu. »Sveta teologija ima svoje uporište u pisanoj riječi Božjoj, koja joj je — zajedno sa Svetom predajom — trajan temelj: u njoj teologija nalazi svoju čvrstu jedrinu i uvijek se pomlađuje... Sv. pismo sadrži riječ Božju i — jer je nadahnuto — zaista i jest riječ Božja: zato i treba da proučavanje svetih stranica bude kao duša svete teologije« (br. 24).

Auktoritet Biblije ne može se međutim sastojati u auktoritetu njezina slova koje ponekad (često?) postaje »idolatrijski oblik božanske riječi« (Spinoza). Budući da je prema Novom Zavjetu Krist Božja Riječ u osobi i budući da je on pralik svakoga spasenja, moglo bi se također reći, da je Božja riječ ondje gdje Krist postaje očitim, i to on kao iščekivani, kao onaj koji je došao i kao onaj koji će doći.

U doba NZ mislili su u Izraelu, da je neposrednost riječi Božje iščezla. Izrael je navodno slušao u najboljem slu-

čaju još »bath qol«, tj. jeku riječi Božje. Rabini novozavjetnog doba su se nadali, da će Bog kad svane dan spasenja ponovno izgovarati svoju riječ i da će sam Bog proučavati svoju riječ. Novi zavjet međutim tvrdi, da je ova nada u doba Evanđelja ispunjena.

Konstitucija Dei Verbum stavlja u posebni odnos Sv. pismo i predaju. U br. 9 iste konstitucije čitamo: »Sveta predaja i Sv. pismo proistječu iz istog božanskog vrutka (ex eadem scaturigine promanantes) i na neki način uzajamno se hraneći k istom cilju smjeraju.« Crkva svoju sigurnost (certitudinem) o svim objavljenim stvarima na crpi samo iz Sv. pisma (br. 9). U ovoj rečenici ne radi se o spoznaji onog što je objavljeno, nego o sigurnosti onog što je objavljeno. Pitanje o »materijalnoj dostatnosti Sv. pisma« nije prema tome dodirnuto. Treba znati, da protestantska teologija danas uvelike priznaje da se luterovska »Sola Scriptura« ne smije izdvajati kao izolirani dokumenat iz vjerske povijesti.

U br. 21 iste konstitucije čitamo: »Božanska Pisma, zajedno sa Svetom predajom«, ne kao neko jedno od drugog odvojeno dvojstvo nego kao spis koji predaje dalje prenosi, »uvijek Crkvi bijahu i jesu vrhovno pravilo njezine vjere. Sve dakle crkveno propovijedanje kao i sama kršćanska religija — treba da se hrani i upravlja Svetim pismom. U svetim, naime, knjigama, Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi ususret sinovima i s njima zapodijeva razgovor« (br. 21).

Riječ ljudska tokom stoljeća ponekad igra veću ulogu unutar Crkve negoli riječ Božja. K. H. Schelkle postavlja pitanje: »Gdje u tolikim govonima dolazi do riječi Božja riječ?« I odgovara: »Prije negoli propovijed počne govoriti, ona i sama treba da sluša«. Propovijed je naime vrlo ozbiljna stvar u teologiji (Die Predigt ist der Ernstfall der Theologie).

Od kolike je potrebe vjernicima da čitaju i razumiju Božju riječ, Dei Verbum svojski upozorava i konstitucija potiče sve staleže kršćanskog svijeta: »Neka rado pristupaju samom svetom tekstu: bilo preko svete liturgije, krcate božanskim riječima, bilo preko boguodana čitanja, bilo preko prikladnih ustanova i drugih pomagala, koja se u naše vrijeme s odobrenjem i brigom crkvenih pastira posvuda hvaljevrijedno šire. A neka drže na pameti da čitanje Svetoga pisma treba da prati molitva: da ono postane razgovor između Boga i čovjeka. Jer Njemu govorimo kad molimo, Njega slušamo kad čitamo božanske poruke« (Augustin) (br. 25).

O. Franjo Carev